

Békéltető testületi ajánlás a békéltető testület által meghozható határozatokkal kapcsolatos rendelkezések egységes értelmezésére

Dr. Hajnal Zsolt

I. Az iránymutatás célja:

Az elvi iránymutatás elsődleges célja, hogy a békéltető testület gyakorlatában, a tagok és tanácsok által alkalmazott gyakorlatokat elvi szinten összehangolja, jogegységet biztosítson, egyúttal iránymutatásul szolgáljon a panaszosok és bepanaszoltak által alkalmazott gyakorlatok kialakításához.

Az elvi iránymutatás másodlagos célja, az hogy alapul szolgáljon a testületek közötti jogegységesítést célzó törekvéseknek.

Az elvi iránymutatás lényegét tekintve hozzájárul a jogbiztonsághoz, a jogalkalmazás egységességéhez, így a jogszabályszerű jogkövetést is elősegíti, ezáltal a panaszosok, bepanaszoltak és a testület együttműködésének alapjául szolgál.

II. A fogyasztó aktív közreműködése, mint az eljárás megindításának a feltétele

Az Fgytv. egy peren kívüli alternatív eljárást teremtett annak érdekében, hogy a fogyasztók jogvitáikat gyorsan, formalitásoktól mentesen, költséghatékonyan intézhessék. Ugyanakkor egyértelmű célja volt a jogalkotónak az, hogy a fogyasztói társadalom tudatosítása érdekében a jogvita rendezésének az első lépését a fogyasztó maga tegye meg és csak ennek sikertelensége esetén vehesse igénybe az állami segítséget. A fogyasztó köteles ezt hitelt érdemlően igazolni (a vállalkozás elutasító levelét vagy legalább az írásbeli panaszának a megtételét), amelynek nem tesz eleget azzal, hogy a fogyasztó vagy megbízottja pusztán nyilatkozik arról, hogy eredménytelenül kísérelte meg a jogvita rendezését. Ennek hiányában ugyanis az eljárás nem indítható meg, vagy az ily módon elindított eljárás során hozott ajánlás és kötelezés hatályon kívül helyezése iránt sikeresen indítható per az illetékes Törvényszéken.¹

A hiánytalan kérelem az eljárás megindításának az alapja. A kérelem kellékeivel kapcsolatban az Fgytv. kimerítően szabályozza mindazokat, amelyek szükségesek az eljárás megindításához. Az Fgytv. 28. §-ban foglaltak közül magyarázatot igényelhet a fogyasztó által állítása alátámasztásául benyújtott bizonyítékok megléte és mennyisége. A békéltető testületi eljárás során az eljáró tanács a rendelkezésre álló, a felek által rendelkezésre bocsátott bizonyítékok és az eljáró tagok szakértelme alapján ítéli meg a fogyasztói jogvitát. A kérdés pusztán az, hogy az eljárás meghallgatás kitűzése nélkül megszüntethető-e vagy meghallgatás alkalmával kell mérlegelni azt, ha a fogyasztó által megjelölt, tanács döntésére vonatkozó indítvány megítéléséhez jogszabály által előírt kötelező bizonyítékokat, vagy a fogyasztó állítása alátámasztásául szolgáló egyéb bizonyítékokat a fogyasztó nem megfelelő formában és mennyiségben csatolta a kérelméhez. A jogintézmény szellemiségét és

¹ Fővárosi Ítéltábla a 4. Pf.20.552/2014/6., Fővárosi Ítéltábla Pf.20669/2016/4.

a szabályozás felépítését is figyelembe vevő, logikus álláspont kialakításához a békéltető testület törvényben rögzített feladatából kell kiindulnunk: A békéltető testület feladata, hogy megkísérelje a fogyasztói jogvita rendezése céljából egyezség létrehozását a felek között, ennek eredménytelensége esetén az ügyben döntést hoz a fogyasztói jogok egyszerű, gyors, hatékony és költségkímélő érvényesítésének biztosítása érdekében. Ha a fogyasztó megalapozatlan (kérelemben foglalt igény összecszerúságának alátámasztására szolgáló bizonyítékok vagy a jogalap nem megfelelő volta vagy teljes hiánya esetén) alátámasztása kérelme alapján indult eljárásban esély mutatkozik a jogvita egyezséggel történő rendezésére, akár méltányosságból vagy más okból, így a békéltető testület alapvető feladata teljesíthető, az eljárás folytatására és meghallgatás kitűzésére van szükség. Abban az esetben, ha a kérelemben foglalt fogyasztói igény már annak benyújtásakor megállapíthatóan megalapozatlan a bizonyítékok vagy a jogalap hiánya folytán, és a hiány nem pótolható (vagy a hiányok pótlására sincs szükség), valamint a bepanaszolt vállalkozás elutasító álláspontja folytán kizárt a jogvita egyezséggel történő rendezése, az eljárást meghallgatás kitűzése nélkül a kérelem megalapozatlansága miatt, vagy a kérelem nem pótolta hiányosságai miatt meg lehet szüntetni az Fgytv szabályai szerint.

III. A vállalkozás együttműködési kötelezettsége

Az Fgytv. legutóbbi módosításának eredményeképpen a vállalkozások együttműködési kötelezettsége kiterjesztésre került a meghallgatáson való részvételre is, míg korábban pusztán érdemi válaszadásra voltak kötelesek a békéltető testület megkeresésére. Az együttműködés ilyen formában történő definiálása és ennek elmaradása esetén jogkövetkezmények kilátásba helyezése egyértelműen új lendületet adott a jogintézménynek, egyszersmind megteremtette a hatékony alternatív vitarendezés hazai kulturális és társadalmi alapokon nyugvó modelljét.

Az Fgytv. 29. §-a az együttműködési kötelezettség körében két feltétel együttes fennállását követeli meg. Köteles egyrészt az Fgytv. 29. § (8) bekezdésben rögzített tartalommal, határidőben érdemi válasziratot küldeni a békéltető testület szabályszerű megkeresésére.

- A válaszirat tartalmára vonatkozóan a vállalkozás köteles írásban nyilatkozni a fogyasztó igényének jogosságát és az ügy körülményeit, valamint a tanács döntésének kötelezőként történő elfogadását illetően, nyilatkozatában meg kell jelölnie az állításait alátámasztó tényeket és azok bizonyítékait, valamint csatolnia kell azokat az okiratokat, amelyek tartalmára bizonyítékként hivatkozik.
- Másodsorban a vállalkozás meghallgatáson egyezség létrehozatalára feljogosított személy részvételét köteles biztosítani, amennyiben a vállalkozás székhelye, telephelye vagy fióktelepe a területileg illetékes békéltető testületet működtető kamara szerinti megyébe van bejegyezve. Amennyiben nem rendelkezik bejegyzett székhellyel, telephellyel vagy fiókteleppel adott megyében, a vállalkozás együttműködési kötelezettsége a fogyasztó igényének megfelelő írásbeli egyezségkötés lehetőségének felajánlására terjed ki.

A jogszabály módosítás eredeti célja az volt, hogy a vállalkozás képviseltesse magát a békéltető testület meghallgatásán, ezáltal is elősegítve a békéltető testület elsődleges feladatát, a jogvita rendezését egyezség létrehozatalával. A jogszabály az érdemi válaszirat küldési kötelezettségtől és a békéltető testület illetékessége szerinti megyében bejegyzett vállalkozások megjelenési

kötelezettségétől nem enged eltérést, kivéve persze ha az eljárás megszüntetésre kerül meghallgatás tartása előtt. Ha a vállalkozás székhelye, telephelye vagy fióktelepe nem a testület illetékességének megyéjében van bejegyezve, a vállalkozás köteles a fogyasztó igényének megfelelő írásbeli egyezségkötés lehetőségét felajánlania vagy ha ilyet nem ajánl fel, vagy elutasítja a fogyasztói igényét, akkor a bepanaszolt vállalkozás egyezség létrehozatalára feljogosított személy részvételét köteles biztosítani a meghallgatáson. A jogszabály feltehető célja az volt, hogy a szabályozás az egyezség létrehozatala irányába „lejtessen”, míg ha a vállalkozás vitatja vagy elutasítja a panaszos igényét akkor az személyesen a meghallgatáson tehesse meg. Az együttműködési kötelezettség meghatározásának nagy hiányossága az, hogy nem kezeli azt a helyzetet, ha egy vállalkozás adott megyében üzletben végzi a kereskedelmi tevékenységet, de azt nem jegyeztette be telephelyként, vagy székhelyként, továbbá mindenkor egyedi mérlegelést igényel az, hogy a vállalkozás az írásbeli egyezségkötés lehetőségét felajánlotta-e, az alkalmas volt-e érdemi egyezség megkötésére vagy pusztán formálisan akarta teljesíteni a kötelezettségét.

Az együttműködési kötelezettség megsértése esetén ugyanis a békéltető testület mérlegelést nem tűrő módon köteles a vállalkozás adatait átadni a székhelye szerint illetékes fogyasztóvédelmi hatóságnak, aki minden esetben bírságot szab ki, amelynek legalacsonyabb összege 15.000 Ft.

IV. Békéltető testület határozatai

A békéltető testület által hozható határozatok fajtái, jogereje, érdemi jellege és az egyes határozattípusok közötti választás vitatott része a szabályozásnak. Tekintettel arra, hogy a békéltető testületek eljárásának jogalkalmazás számára is hasznosítható magyarázata még nem született, így a csekély bírói gyakorlaton kívül a jogpolitikai célokra, általános eljárásjogi elvekre, a jogszabály rendszerére és szabályozás megfogalmazására építhetnek.

A békéltető testület által meghozható határozatokat csoportosíthatjuk kizárólag meghallgatáson (vagy azt követően) hozható, érdemi határozatokra és egyéb megszüntető határozatokra, amelyek ugyan meghallgatás kitűzése nélkül is, meghozhatók, de nincs elvi akadály annak, hogy meghallgatást követően kerüljön sor meghozatalukra.

Meghallgatást követően hozható, érdemi határozatok:

- A jogszabályoknak megfelelő egyezséget a tanács határozattal jóváhagyja, ellenkező esetben, illetve egyezség hiányában az eljárást folytatja.
- Az eljáró tanács kötelezést tartalmazó határozatot hoz, ha a kérelem megalapozott és a vállalkozás alávetette magát békéltető testület döntésének, vagy
- ajánlást tesz, ha a kérelem megalapozott, azonban a vállalkozás nem nyilatkozott vagy nem vetette magát alá a békéltető testület döntésének;
- A tanács a fogyasztó kérelmének elutasításáról dönt, ha a meghallgatást követően a kérelmet megalapozatlannak találja.

A megszüntető határozatokkal kapcsolatos szabályok alkalmazását nehezíti a fogalmi következetlenség (néhol elutasítást használ a jogalkotó, máshol megszüntetési okként jelöli meg), továbbá az, hogy a megszüntetési okokat két, egymás között átjárható csoportba osztja.

A megszüntetési okok első csoportját azok az okok alkotják, - amelyeket a békéltető testület elnöke rendszerint a meghallgatás előtti eljárási szakaszban vizsgál – mint a res iudicata esetei, a hatáskör hiánya, a jogvita komolytalan vagy zaklató jellege vagy a kérelem nem pótolta hiányossága. A fogalmi zavart okozza az, hogy míg a 29. § (4) bekezdésben megszüntetésről, addig a (4a) bekezdés már elutasításról rendelkezik. A fogalmi zavart az okozhatta, hogy a szabályozás több módosítást élt meg, és a szóban forgó bekezdéseket is európai uniós jogharmonizációs kötelezettség teljesítésekképpen ültették át.² További elméleti problémákat és paradox helyzetet eredményez az, hogy míg az eljárás a hiánytalan kérelem beérkezésétől indulhat el, annak megszüntetése a kérelem nem pótolta hiányossága miatt mégis lehetséges (bár kétségtelen, hogy ezt a helyzetet érdemes kezelni, ezt a kérelem meghallgatás kitűzése nélküli elutasításának lehetne tekinteni).

A res iudicata-val kapcsolatos szabályozás az eljárás alternatív természetére utalva nem engedi meg, hogy a felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránti ügyben egymással párhuzamosan peres, nemperes és békéltető testületi és más közvetítői eljárások legyenek folyamatban. Vitát tűrhet ugyanakkor az, hogy a felek között korábban folytatott, egyezséggel zárult közvetítői eljárást követően a felek igénybe vehetnek-e más alternatív vitarendezési eljárást, vagy ezt követően csak a polgári peres út áll rendelkezésre. A vita alapját az képezi, hogy a közvetítői eljárás során a közvetítő nem dönt érdemben a felek jogvitájában, és joghatás kiváltására alkalmas megállapodás sem születhet a felek között., sőt főszabályként a felek között a közvetítői eljárás során tett joglemondó vagy elismerő nyilatkozatok, javaslatok sem képeznek hivatkozási alapot a későbbi bírósági vagy választottbírói eljárásokban.³ Ha a Polgári perrendtartás szabályait analóg módon alkalmazzuk, arra a következtetésre juthatunk el, hogy a felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránti ügyben hozott érdemi döntés (legyen az békéltető testületi vagy peres eljárásban) kizárja a jogvita érdemében történő újabb döntést. Ebből a megállapításból ugyanakkor következik az is, ha egy békéltető testület a fogyasztó kérelmére indult eljárást érdemi döntés nélkül (egyezség, kötelezés, ajánlás vagy elutasítás) szüntet meg, ez nem lehet akadály annak, hogy később újabb békéltető testületi eljárást indítson.

Ha azonban a szabályozás, szűkebb, nyelvtani értelmezését vesszük alapul, akkor a felek között ugyanabból a ténybeli alapból származó ugyanazon jog iránti ügyben fizetési meghagyás kibocsátása, keresetlevél benyújtása, békéltető testületi, közvetítői eljárás megindítása, a folyamatban levő per vagy a perben hozott jogerős ítélet önmagában elegendő az eljárás megszüntetéséhez. Így a jogalkotó azon szándéka látszik kirajzolódni, hogy peren kívüli alternatív vitarendezési eljárás egy ízben vehető igénybe, ennek sikertelensége esetén a hagyományos jogérvényesítési eljárásokat kell alkalmazni. Ezt a vélekedést támaszthatja alá az AVR⁴ irányelv is, amikor opcionális lehetőségként teremti meg a tagállamok számára, hogy ha [...] valamely alternatív vitarendezési fórum nem tud elbírálni egy elé terjesztett panaszt, a tagállamok nem kötelesek biztosítani, hogy a fogyasztó a panaszát egy másik alternatív vitarendezési fórum elé

² Beiktatta a 2015. évi CXXXVII. törvény a fogyasztóvédelemről szóló 1997. évi CLV. törvény, valamint a kis- és középvállalkozásokról, fejlődésük támogatásáról szóló 2004. évi XXXIV. törvény módosításáról, amely a fogyasztói jogviták alternatív rendezéséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról szóló, 2013. május 21-i 2013/11/EU európai parlamenti és tanácsi irányelvnek való megfelelést szolgálja.

³ 2002. évi LV. törvény a közvetítői tevékenységről 35-36 §§

⁴ a fogyasztói jogviták alternatív rendezéséről, valamint a 2006/2004/EK rendelet és a 2009/22/EK irányelv módosításáról szóló, 2013. május 21-i 2013/11/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv

terjesztesse. Ebben az esetben az elbiralás akadalyát az AVR irányelv 5. § (4) bek. szerinti, Fgytv. 29. § (4) bekezdésbe megfelelően átültetett okok képezik.⁵

A megszüntető határozatok másik csoportjára⁶ vonatkozó szabályok az Fgytv. rendszerében elfoglalt helyéből adódóan elsősorban a meghallgatást követően hozható határozatok között foglalnak helyet. Erre utal a békéltető testületi tagok díjazásáról szóló 211/1998. (XII. 24.) Korm. rendelet 2. § (2) bekezdése is, amely e határozatok meghozataláért az eljáró tagoknak járó díjazást 3000 Ft-ban határozza meg. Ugyanakkor a megfogalmazás két ízben is utal arra, hogy az eljárást ezen okok alapján a meghallgatás tartása nélkül is meg lehet szüntetni. Bírói felülvizsgálat lehetőségének hiányában a békéltető testület eljáró tagja és az adott békéltető testület gyakorlata dönti el azt, hogy hogyan értelmezik, ha az eljárás folytatása lehetetlen, vagy arra nincs szükség. Kérdéses továbbá az, hogy ha a felek megegyeznek a meghallgatás megtartását megelőzően, akkor azt – anélkül, hogy az elnök írásbeli eljárást kezdeményezett volna a felek között – egyezséget tartalmazó határozattal hagyja jóvá a békéltető testület képviselőjében eljáró elnök, vagy a felek abbéli szándékának tekinti, amely az eljárás közös megszüntetésére irányul vagy úgy tekinti, hogy az eljárás folytatására nincs szükség. A kérdésnek a határozathoz kapcsolódó jogerő szempontjából van jelentősége, ugyanis a felek meghallgatás vagy írásbeli eljárás során hozott egyezségét jóváhagyó békéltető testületi határozat kikényszeríthető, végrehajtási záradékkal látható el, míg a megszüntetéshez ez a joghatás nem kapcsolódik. A jogintézmény célját is figyelembe vevő megoldás az lenne, hogy a békéltető testület a felek között az eljárás meghallgatást megelőző szakaszában létrejött egyezséget, - amennyiben annak jogszabályban foglalt feltételei fennállnak – az írásbeli eljárás szabályait alkalmazva, határozattal hagyná jóvá.

⁵ Az AVR irányelv hazai és európai átültetésével kapcsolatban. Sik-Simon Rita: A fogyasztói viták alternatív vitarendezése Európában – ötlet - verseny és fórum shopping a nemzeti szabályozás és implementációs kötelezettség tükrében: Iustum Aequum Salutare XII. 2016. 2. • 73-74, 81.

⁶ A tanács az eljárást megszünteti, ha

- a) a fogyasztó a kérelmét visszavonja,
- b) a felek az eljárás megszüntetésében megállapodnak,
- c) az eljárás folytatása lehetetlen,
- d) az eljárás folytatására a tanács megítélése szerint bármely okból - ideértve azt az esetet is, ha a kérelem megalapozatlansága meghallgatás tartása nélkül megállapítható - nincs szükség,
- e) a 29. § (4) bekezdése szerinti valamely körülmény a tudomására jut.